

Література

1. Борейко В.Е. Прорыв в экологическую этику. – К., 2001.
2. Войткевич Д.С., Вронский О.А. Основы учения о биосфере. – М., 1996.
3. Данилов-Данильян В.И., Лосев К.С. Экологический вызов и устойчивое развитие: Учебное пособие. – М.: Прогресс, 2000.
4. Цебржинский О.И. Избранные лекции по антропологии. – Полтава: АСМІ, 2003.
5. Швейцер А. Культура и этика. – М., 1973.

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ОСНОВ БІОЕТИКИ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

Берегова А.

Полтавський ДПУ імені В.Г. Короленка

Етичні роздуми на тему цінності, якою є життя людини, від самого початку супроводжували християнство. Тематичний обсяг цієї проблематики значною мірою збільшився завдяки швидкому прогресові біомедичних наук, який ознаменував собою другу половину ХХ століття. Розшифрування геномів людини, генна терапія, клонування тварин, можливість клонування людини, штучна зміна статі, екстракорпоральне запліднення, лікування з використанням ембріональної тканини, евтаназія, трансплантація органів, застосування трансгенетично модифікованих рослин для харчових цілей – це неповний перелік нових проблем, які потребують усвідомлення з біоетичних християнських позицій. Їх розвиток супроводжується виникненням у кінці 70-х років минулого століття нової галузі етики – біоетики.

Уперше цей термін увів у 1971 р. американський онколог Ван Ренселлер Поттер з метою виокремлення вчення про моральність людської поведінки з позиції біологічно-медичної галузі та інших соціально-орієнтованих наук про життя.

Біоетика відповідає на питання: які дії щодо живого з моральної точки зору є припустимими, а які ні. Інтегрує значні досягнення науки та медицини з духовністю і стає ознакою цивілізованості [1,2]. Вона покликана гуманізувати застосування науки і технологій з людською гідністю і унікальністю, запобігати помилкам і технологічним зловживанням. Біоетика – це гуманізм по відношенню до всієї біосфери і людини – як одного з її репрезентантів [3].

Якщо проаналізувати погляди на біоетику, то можна представити 3 підходи до її розуміння:

1 – під біоетикою розуміють вроджену схильність людини розглянути певний спосіб дій і поведінки як справедливий або не справедливий;

2 – включення у сферу етичного відношення також і ставлення людини до природи, до живого. Біоетика – це визначення міри, меж і заборон

втручання в природу, у світ живого;

3 – медична етика. В цьому розумінні біоетика покликана захищати фундаментальні людські цінності [4].

Завдання сучасної школи є формування стійких моральних якостей, потреб, почуттів дитини, світоглядних ціннісних орієнтацій щодо природи, екологічного мислення і відповідального ставлення до навколишнього середовища та свого здоров'я; умінь і досвіду вирішення екологічних проблем та передбачення можливих негативних віддалених наслідків природоперетворювальної діяльності людини. „Гадаємо, – писав В. Сухомлинський, – що школа майбутнього повинна найповніше використовувати для гармонійного розвитку людини все, що дає природа і що може зробити людина для того, щоб природа слугувала їй. Уже через це людина повинна берегти і поповнювати природні багатства, які ми маємо” [5].

Реалізація вище зазначених завдань і задач здійснюється шляхом морального, екологічного, естетичного виховання учнів, що простежується в різних шкільних навчальних курсах. Але так, як біоетика є галуззю, де складним чином перетинаються світоглядні, етичні, теоретичні та практико-технологічні питання, то вважаємо за доцільне введення до варіативної частини шкільного навчального плану викладання основ біоетики у вигляді спецкурсу, курсу за вибором, факультативу чи гуртка.

Враховуючи психологічні особливості дітей старшого шкільного віку, їх готовність до сприйняття суспільно значимих проблем охорони навколишнього середовища та здоров'я людини викладання основ біоетики необхідно розпочинати саме в старших класах загальноосвітньої школи. Період юності характеризується як початок „дорослого” етапу розвитку моральної сфери особистості. У цей час відбувається активне становлення свідомої регуляції поведінки на основі розуміння морального обов'язку. Особливо помітним в ці роки стає зростання свідомості і само-свідомості дітей, що є істотним розширенням сфери усвідомлюваного і поглиблення знань про себе, про людей, про навколишній світ [6].

Уведення уроків чи організація гурткової роботи з основ біоетики в школі допоможе розвинути у молоді нове екологічне, біосферне мислення, перейти до рівноправного співробітництва з природою, а відтак – сформу- вати етичне ставлення до всього живого.

Література

1. Кундієв Ю.І. Біоетика – ознака цивілізованості // Науковий світ. – 2002. – №7. – С. 26-27.
2. Гриньова М.В., Кращенко Ю.П. Біоетика (сучасні проблеми, їх філософсько-методологічний аналіз, інтеграція принципів біоетики у природничо-наукову освіту). – Полтава, 2005. – С. 9-13.
3. Гриньова М.В., Джурка Г.Ф., Кращенко Ю.П. Гуманізація освіти у вимірах біоетики // Глобальна біоетика: Сучасні виміри, проблеми, рішення: Матеріали III міжнарод. симпозіуму з біоетики. – К., 2004. – С. 60-61.

4. Кисельов М.М. Біологічна етика в системі практичної філософії // Практична філософія. – 2001, №1.
5. Сухомлинський В.О. Народження громадянина // Вибрані твори: У 5-ти томах. – Т. 3. – С. 303.

ПРО ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕСТЕТИЧНОГО Й ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

*Бернацька К.В., Бернацький Ю.Б.
Полтавський ДПУ імені В.Г. Короленка*

Дієвим засобом біоетичного виховання учнівської молоді є забезпечення тісного взаємозв'язку його з естетичним вихованням, цілеспрямованим формуванням естетичного сприйняття живої природи на основі розкриття естетики біологічних об'єктів, гармонії живої природи. Психолог С.Л. Рубінштейн писала, що досконалість явища втілена у його безпосередньому бутті. Ця досконалість і є прекрасним. Саме її необхідно допомогти побачити дітям. Найбільш красивою є вища форма організації матерії – органічне життя. Зовнішні вияви досконалості природи викликають у людини почуття прекрасного.

На першому етапі формування естетичного сприйняття природи відбувається завдяки таким органам чуття як зір, слух, нюх, без усвідомлення причинно-наслідкової обумовленості якостей об'єкту, що спостерігається. Для розвитку чуттєво-наочного сприйняття прекрасного школярам необхідне організоване спостереження під час екскурсії в природу. Бесіду доцільно організувати за наступною схемою:

1. подивіться як красиво;
2. що в найбільшій мірі подобається Вам у навколишньому середовищі. Покажіть найкрасивіший об'єкт;
3. чим він красивий?
4. давайте розглянемо його форму, колір, запам'ятаємо його запах (звуки);
5. чи є подібні вияви прекрасного в інших об'єктах, які Ви спостерігаєте?

Перш за все, слід звертати увагу на елементи красивого у зовнішньому вигляді тварин, які викликають неприязнь. Так, при демонстрації жаби можна звернути увагу на красу очей цієї тварини, які мають золотаву райдужну оболонку і великі чорні зіниці.

Велике значення у формуванні естетичного сприйняття природи мають фенологічні спостереження. Учні повинні усвідомити, що кожна пора року й кожен день мають свої неповторні особливості. Перший сніг. Жодна сніжинка не має повтору. Яка пухнаста, біло-срібляста ковдра вкриває землю, захищаючи посіви від вимерзання! Це і є неповторний витвір природи. Як мороз розмалював вікно! А ліс – він іскриться, переливається. Віти покриті алмазним пилом, пронизаним промінням сонця.

Необхідно допомогти учням побачити прислухавшись, почути при-